

ANKARA ATATÜRK BULVARI ÜZERİNDE YER ALAN KENTSEL DONATI ELEMANLARININ SINIFLANDIRILMASI, DEĞERLENDİRİLMESİ VE KENT KİMLİĞİ İLİŞKİSİ

Nuray BAYRAKTAR, Ayşe TEKEL ve Özge YALÇINER ERCOŞKUN

Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Gazi Üniversitesi, Maltepe, Ankara
anuray@gazi.edu.tr, atekel@gazi.edu.tr, ozgeval@gazi.edu.tr

(Geliş/Received: 20.02.2007; Kabul/Accepted: 14.12.2007)

ÖZET

Kentsel mekânlarda yer alan kentsel donatı elemanlarının her biri birer kullanım ve iletişim nesnesi olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda birer görsel obje olarak da tanımlanan donatı elemanları, kent kimliğinin bir parçası olarak nitelendirilmekte; özel bir tasarım ürünü olma özellikleri ve yer aldıkları kentsel mekân ile ilişkileri açısından ele alınmaktadır. Tasarlanmış, karmaşa yaratmayan, teknik açıdan yeterli, birbirleri ve buldukları çevre ile doğru ilişkiler kuran, bu şekilde yer aldıkları mekânı tanımlayan ve doğru mesajlar aktaran kentsel donatı elemanları olumlu elemanlar olarak kabul edilmektedir. Ankara Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarını bu yaklaşımlar ile değerlendirmeyi hedefleyen bu çalışmada¹ öncelikli amaç kentsel donatı elemanlarının düzenlenmesinde geçerli olabilecek bazı ölçütlerin tartışmaya açılmasıdır. Çalışma kapsamında Bulvar üzerinde bulunan donatı elemanları bir sınıflamaya tabi tutulmuş, tasarım ve yer seçim kararlarına ilişkin problem alanları saptanmıştır. Araştırmada Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının kent için anlamları ve kentle kurdukları ilişki, Ankara'nın çağdaş kimliği bağlamında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ankara Atatürk Bulvarı, kentsel donatı elemanları, kent kimliği.

¹Araştırma Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında 2003-2005 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

AN EVALUATION AND CLASSIFICATION OF URBAN FURNITURE ON ANKARA ATATÜRK BOULEVARD AND RELATION WITH URBAN IDENTITY

ABSTRACT

Every urban furniture element in urban space is evaluated as functional communication object. These elements, both as visual objects and parts of urban identity, are considered as special design products and are examined regarding their relationship with urban space. Urban furniture can only be acceptable and positive when designed, technically sufficient, correctly related to each other and its surroundings, defining the space and contributing to urban identity by giving right messages and not leading to confusion. This research² aims to discuss some criteria about the arrangement of urban furniture on Ankara Atatürk Boulevard from such a perspective. Within this context, urban furniture is classified and problematic areas are defined according to the design and site selection decisions. The meanings of urban furniture on Ankara Atatürk Boulevard for the city and their relation with the city are generated in the context of the identity of Ankara as the contemporary capital.

Keywords: Ankara Atatürk Boulevard, urban furniture, urban identity.

²This research was made as Gazi University Scientific Research Project between 2003-2005.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Kenti yaşanabilir ve algılanabilir kılan kentsel donatı elemanlarının her biri kullanıcılar ve kent açısından farklı bir anlama ve öneme sahiptir. Kullanıcılar açısından bu elemanların önemi kullanıcıların kentle

kurdukları görsel ve fiziksel ilişkinin öncelikle kentsel donatı elemanları aracılığıyla olması nedeniyledir. Kent açısından ise bu elemanlar buldukları çevreyi tanımlayan, belirleyen ve özelleştiren nitelikleri nedeniyle önemlidir. Belirli bir düzen içinde ele alınan, buldukları çevre ile

bütünleşerek kentin bir ögesi haline gelen donatı elemanları birbirleri ile kurdukları dil birlikteliği aracılığı ile bir kentin kimliğinin oluşmasına katkı koyan en önemli araçlardır. Bu nedenle kentsel donatı elemanlarının birer tasarım ürünü olarak ele alınmalarını sağlayacak, birbirleri ve yer aldıkları kentsel mekânlar ile doğru ilişkiler kurmalarını olanaklı kılacak bazı yaklaşımlara gerek duyulmaktadır.

Bu çalışmada; ilk olarak kentsel donatı elemanları tanımlanarak sınıflandırılmış; tasarım ilkeleri ve kent kimliği ilişkisi ile ilgili teorik yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Ardından Ankara-Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan donatı elemanları bu teorik yaklaşımlar doğrultusunda değerlendirilmiştir. Son olarak kentsel donatı elemanlarının tasarım ilkelerini ve yer seçim kriterlerini saptamaya yönelik ipuçları ortaya konulmuştur. Araştırma gerek donatı elemanlarına ilişkin genel yaklaşımlar içermesi, gerekse Ankara örneğinde bu konuda yapılmış çalışmaların sınırlılığı nedeniyle özgün ve önemli bulunmaktadır.

2. KENTSEL DONATI ELEMANLARI (URBAN FURNITURE)

Kentsel dış mekân düzenlemelerinde kullanılan kent mobilyaları; kent aksesuarları, çevre düzenleme öğeleri ve kentsel donatı elemanları biçiminde üç ana başlık altında ele alınmaktadır¹ [1].

Bu çalışmanın konusunu oluşturan kentsel donatı elemanları, tanımlayıcı, belirleyici, yönlendirici ve bilgilendirici elemanlardır [2]. Donatı elemanları için kentin kimliği ile ilişkilenebilecek bir kültürel boyuttan ve ölçek, renk, malzeme, form v.b. gibi özellikleri içeren fiziksel bir boyuttan söz edilmektedir [3]. Sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler gösteren kentsel donatı elemanları, öncelikle kentlilerin farklı gereksinimlerine cevap verecek işlevlere uygun bir biçimde tasarlanmak zorundadır [4]. Donatı elemanları kentsel mekânın yerine, büyüklüğüne ve anlamına uyumlu olmalı, içinde yer aldığı çevrenin karakterini yansıtmalıdır [5]. Kentsel donatı elemanları aynı zamanda kullanıcılara psikolojik rahatlık sağlamaları açısından da ele alınmalıdır [6].

Kentsel donatı elemanlarının kullanıcıların farklı gereksinimlerinin ötesinde toplumun kültürel, sosyal ve ideolojik yapısına referansla düşünülmesi gerekmektedir. Kullanıcıların kültürünü anlamak için üç yapısal katmandan söz edilmektedir. İç düzeyde geleneksel, kültürel değerler, tercihler, hayaller; orta düzeyde davranış, dil ve aktiviteler; dış düzeyde

objeler ve malzemeler bulunmaktadır. Dolayısı ile kentsel donatı elemanları kullanıcıların kültürünü yansıtan birer kültür nesnesi olarak da değerlendirilmektedir [7].

2.1. Kentsel Donatı Elemanları Sınıflaması (The Classification of Urban Furniture)

Kamu mekânları üzerine yetkili kurumlarca yerleştirilmiş, kalıcı ya da geçici kullanılan kentsel donatı elemanları; otobüs durakları, çöp kutuları, bayrak ve elektrik direkleri, ilan ve reklâm panoları ve tabelalar, aydınlatma elemanları, pergoleler, arkadlar, istinat duvarları, teras ve bahçe duvarları, bariyerler, merdivenler, büfeler, telefon kulübe-leri, işaret levhaları, oturma sıraları, posta kutuları, sokak levhaları, çiçeklikler, saksılar, su elemanları, yer döşeme-leri vb. olarak sınıflandırılmaktadır [8].

Kentsel donatı elemanlarını kullanım olanaklarına göre de:

- Geçici kullanım amaçlı kentsel donatı elemanları
- Süreli kullanım amaçlı kentsel donatı elemanları
- İşlevsel kullanım amaçlı kentsel donatı elemanları
- Yan kullanım amaçlı kentsel donatı elemanları [9] biçiminde sınıflamak mümkündür.

2.2. Kentsel Donatı Elemanları Tasarım İlkeleri (Design Principles of Urban Furniture)

Kentlilerin yaşamlarını kolaylaştıran ve konforlarını sağlayan kentsel donatı elemanlarının tasarım sürecinde, kentlilerin yaya ve sürücü olarak kentsel mekân algıları büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan kentsel donatı elemanlarının tasarlanmaları ve yer seçim kararları bilimsel verilere dayanmak zorundadır. Bu yaklaşım, kentlileri tatmin edecek ve kent kimliğini tamamlayacak sonuçları beraberinde getirecektir [10, 11].

Kentsel donatı elemanları kent içinde farklı mekânlarda yer almaktadırlar. Bu mekânlar; yol kenarları ve yaya yolları, meydanlar ve dinlenme alanları, bina kompleksleri ve çevreleri, parklar ve bahçeler, kıyıları: plajlar ve rıhtımlardır [12]. Kullanılacakları yerde inşa edilenler ve fabrikalarda üretilip taşınarak kullanılacakları yere monte edilenler biçiminde iki yöntemle elde edilen [13] kentsel donatı elemanları, endüstriyel bir ürün olarak; kullanım amacına uygunluğu, kullanıcının fiziksel özelliklerine uygunluğu, kullanım sürecinde kullanıcıya zarar vermemesi, sürekli kullanılabilir olması için bakımının yapılması, kullanım ve çevre koşullarına karşı dayanıklılığı, üretim, kullanım sonrası geri dönüşüm özelliğine sahip olması ve tüm bu işlevlerini görselleştiren nitelikleri açısından ele alınmaktadır [4].

Görsel açıdan estetik ve işlevsel açıdan kullanılabilir donatı elemanlarının varlığı ancak her bir öğenin bir

¹ Bu çalışmada kentsel donatı elemanları kapsam olarak kent mobilyaları anlamında kullanılmıştır. Konu ile ilgili araştırmalarda yer alan kent mobilyaları değerlendirmeleri kentsel donatı elemanları açısından ele alınmıştır.

“tasarım”² süreci içermesi ve tasarım, uygulama eşgüdümüne bağlıdır. Çünkü tek tek ele alışlar ve farklı uygulama süreçleri algılamada zorluğa neden olmaktadır. Oysa, beğenide görsel algının önemi büyüktür. Elemanların birer tasarım ürünü olmaları kullanıcılar tarafından beğenilmelerine, daha bilinçli kullanılmalarına ve korunmalarına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle kullanıcıların görsel algılarını kolaylaştıracak nitelikte donatıların tasarlanması oldukça önemlidir. Donatılar aracılığı ile kullanıcılara biçim, renk, doku, malzeme vb. öğeler ile belirli işaretler gönderilmektedir. Bu işaretlerin anlaşılabilirliği algılamayı kolaylaştırmaktadır [14].

Kentsel donatı elemanlarının tasarım süreçlerinde, anlatım sadeliği oldukça önemlidir. İnsan-aracı-çevre sistemi içinde tasarlanan her eleman bu sistemin bir parçası olarak düşünülmelidir. Öte yandan, donatı elemanları tasarlanırken gelecekteki ihtiyaçlar göz önüne alınmalı ve buna ilişkin olanaklar irdelenmelidir. Kent mekânlarını özelleştiren, işlevsel özellik kazandıran, kullanıcıların gereksinimlerine cevap vererek bu mekânları kullanılabilir kılan kentsel donatı elemanları serbest ve ritmik bir düzen içinde tasarlanmalı; birbirleriyle ve yapı çevre ile bir bağ kurmalıdır. Donatı elemanları mekânı tamamlayan nitelikte olmalı ve tasarımlarında malzeme ve renk seçimlerinin bütüne katkısı önemsenmelidir. Kent mekânı ve doğa ile uyumlu olmaları beklenen kentsel donatı elemanlarının üretimlerinde endüstriyel standartlaşma düşünülmelidir³ [8].

Kentsel mekânların özelliklerine ve kullanıcıların gereksinimlerine uygunlukları açısından kentsel donatı elemanlarının tasarım süreçlerinin bir sistematik içermesi gereği sıklıkla vurgulanmaktadır. Bu sistematik ile; donatı elemanlarının kullanımı konusunda ortaya çıkan sorunların saptanması, amaçların belirlenmesi, kullanıcıların davranışlarını ve tutumlarını belirleyecek sosyal ve kültürel verilerin derlenmesi, geçmiş örneklerin incelenmesi, malzeme, üretim teknikleri ve teknolojileri hakkında bilgi toplanması, çevrenin özelliğine göre farklı çözüm alternatifleri geliştirilmesi, farklı bölgelerde de kullanım kolaylığı sağlayacak modüler donatı elemanları katalogunun hazırlanması, çevre koşullarına ve kullanıcı tahribatına dayanıklı çözümler geliştirilmesi, kentsel donatı elemanları için sağlık koşullarına uyum, ürün ve kullanıcı güvenliği,

çevre ile uyum v.b. konularını kapsayan bir yönetmelik hazırlanması önerilmektedir [12].

2.3. Kentsel Donatı Elemanları Kent Kimliği İlişkisi (The Relationship of Urban Furniture with Urban Identity)

Kente görsel zenginlik ve kimlik kazandıran üç boyutlu öğeler binalar dışında kentsel donatı elemanlarıdır. Kentte sınırlandırıcı olan duvar, çit vb. elemanlar ile vurgulayıcı olan lamba, bank, tabela, heykel vb. elemanlar mekânı güçlü hissettiren zengin bir kent görünümüne yardımcı olmaktadır [15]. Bu nedenle donatı elemanlarının kent kimliğinin oluşmasında ve kent mekânlarının özelleşmesinde önemleri büyüktür. Çağdaş bir kentte kentsel donatı elemanları hem kenti hem de içinde yer aldıkları mekânı tanımlayan özelliklere sahiptir [16].

Kentsel donatı elemanlarının kentin bir parçası olmak, bulunduğu yeri ön plana çıkarmak, çevresi ile uyumlu kullanımlar sağlamak, insanların yaşamlarını kolaylaştırmak gibi yaklaşımlarla ele alınmaları sistemin bir parçası olmalarını zorunlu kılmakta [13] ve kent kimliği üzerinde olumlu etki yapmaktadır. Kentin insan ölçeğine indirgenmesinde, fiziksel ve kültürel boyutlarının oluşmasında önemli işlevler yüklenen donatı elemanlarının kent peyzajı ile kurdukları anlamlı ilişkiler ve belirli bir düzen içinde yerleştirilmeleri oldukça önemlidir [17]. Öte yandan kentsel donatı elemanlarının sembolik işlevleri de kent kimliği açısından göz ardı edilmemek zorundadır. Sembolik işlev; ürün ile kullanıcı arasında semboller aracılığı ile bir bağ kurulması anlamındadır. Kentin tarihsel, kültürel, sosyal, ekonomik yapısına göndermeler yapan, anlam taşıyıcı sembollere sahip donatı elemanları kent kimliğinin önemli belirleyicileri arasında yer almaktadır [4].

Kentsel donatı elemanları aynı zamanda birer kullanım nesnesidirler ve her kullanım nesnesi gibi, “anlam aktarma”, “anlamlamaya konu olma”, “bilgi iletme”, “bir bildirin taşıyanı olma” gibi işlevler üstlenmektedirler. Böylece her eleman salt kendini anlatmakla kalmamakta, yer aldığı çevre içinde işlevsel, anlamsal ve estetik değerleri ile kent kimliğinin bir parçası olarak önem kazanmaktadır. Bu durumda donatı elemanlarının hem teknik hem görsel açıdan kent içinde süreklilik göstermeleri bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır⁴. Bu süreklilik

² İyi bir tasarım için envanter çıkarmak, sınıflama yapmak ve bunları harita üzerine kaydetmek çok önemlidir. Bu veri katmanları Coğrafi Bilgi Sistemleri (GIS) içine yerleştirilebilir. Her arazi kullanım değişikliğinde ve yeni binalar yapıldığında, yeni binaların diğer yapılara uygunluğu, cephe, ebat, mimari stil, ölçek, renk ve malzeme uyumu sorgulanmalıdır [11].

³ Kentsel donatı elemanlarının tasarımında, kullanıcıların ergonomik özelliklerinin ve uluslararası standartların göz önünde bulundurulması gerekmektedir [5].

⁴ Kentsel dış mekânlarda değişik zamanlarda oluşmuş, üzerine bir şeyler eklenmiş yada bir şeyler çıkarılmış, birbirleriyle ilişkisiz çeşitli donatı elemanlarının varlığı bir karmaşa yaratmaktadır. Bu karmaşanın bir nedeni donatı elemanları sahipliğindeki çeşitliliktir. Her kurum kendisi ile ilgili donatı elemanlarını üretmekte ve kent mekânına yerleştirmektedir. Her kurum yöneticisinin kendisine ait estetik beğenilerinin kentsel donatı elemanlarının tasarımında etkin olması bir diğer nedendir. Var olan durumun referans olarak alınmadığı bir süreçte bir

elemanların salt bir sistemin parçası olmaları ile değil, herkes tarafından anlaşılabilir ve kullanılabilir olmayı gerektiren ortak bir “dil” özelliği taşınmaları ile sağlanmaktadır [17]. Bunun için mekâna eklenen her elemandan mekânın fonksiyonlarını desteklemesi kadar ortak dile hizmet etmesi de beklenmektedir [18]. Parçaların ve parçalar arası ilişkilerin tür ve kuralları ile oluşan ortak “dil” kentsel donatı elemanlarının tasarım süreçlerinde yol gösterici olmakta⁵, bu durum aynı zamanda görsel ve yapısal bir düzeni de beraberinde getirmektedir [19]. Yeni öğeler ya mevcut parçaların değişik birleşimleriyle oluşmakta ya da sistemin kuralları dikkate alınarak tasarlanmaktadır. Her iki durumda da bir devamlılık ve bütünlük ortaya çıkmaktadır [9].

3. ANKARA ATATÜRK BULVARI ÜZERİNDE YER ALAN KENTSEL DONATI ELEMANLARI (URBAN FURNITURE ON ANKARA ATATÜRK BOULEVARD)

Cumhuriyetin ilk dönemlerindeki ideolojik oluşumu içinde mekânsal ve toplumsal yapıda dönüm noktalarından ilki ve en önemlisi Ankara'nın başkent olması karardır. Bu karar aynı zamanda sembolik bir karardır. Cumhuriyet açısından, yaratılacak yeni kültürün bütün ülkeye yaygınlaştırılacağı yer Ankara'dır [20]. Ankara bu yeni kimliği ile İstanbul dışını temsil edecektir. İstanbul, geçmişi, eskiyi ve geleneği simgelerken, Ankara'nın geleceği, yeniyi ve çağdaşı simgeleyeceği varsayılmıştır [21].

Ankara, başkent oluşunun ardından hızlı bir dönüşüme sahne olmuştur. Bu dönüşümün en doğru algılanabileceği yer ise Atatürk Bulvarı'dır. Atatürk Bulvarı ilk imar planında Ankara'nın tek ve en önemli ulaşım kanalı olarak kurgulanmıştır. Ulus kent merkezidir ve bu merkezi Atatürk'ün yerleşim yeri olarak seçtiği Çankaya'ya bağlayan Bulvar aynı zamanda kentin en önemli gelişme yönünü tariflemektedir. Süreç içinde bu gelişme yönünde yeni yapı pratiklerinin izlenebildiği bir Cumhuriyet Tarihi Müzesi görünümünü alan Atatürk Bulvarı, Ankara için önemi ve özgünlüğü nedeniyle bu çalışmada ortaya konulan problemin değerlendirileceği örnek alan olarak seçilmiştir. Araştırma sürecinde, Kuğulu Meydanı ve Çankaya arasında yer alan bölümde

devamlılık aranmamaktadır. Böylece kentsel donatı elemanları için ancak eklektik bir yığılmadan söz edilebilmektedir [18].

⁵ Donatı elemanlarında standardizasyon kaçınılmaz bir gerekliliktir. Çünkü bu elemanların kullanım ve yapım kolaylığı, bir örnekliği, tekrarlanabilirliği önemli tercih nedenleridir [8]. Kentlerde yaşanan hızlı dönüşüm sürecinde ortaya çıkan uyumsuz örneklerin giderek çoğalması, kullanıcıları zorlayıcı, bıktırıcı, yorucu, doğru tasarlanmamış ve kurgulanmamış kentsel donatı elemanlarının varlığı, standart konusunun önemini ortaya koymaktadır [19].

donatı elemanlarının sınırlı olduğu görülmüş ve bu nedenle Kuğulu Meydanı'ndan başlayarak paralel bir biçimde Çankaya'ya devam eden Cinnah Caddesi Bulvarı'nın devamı anlamında araştırma kapsamına dahil edilmiştir (Bkz. Ek-1).

3.1. Ankara Atatürk Bulvarı'nda Yer Alan Kentsel Donatı Elemanları Sınıflandırılması (The Classification of Urban Furniture on Ankara Atatürk Boulevard)

Kentsel donatı elemanlarının kent içindeki anlamlarına ve önemlerine vurgu yapmayı amaçlayan bu çalışmada yapılacak değerlendirmeye esas olmak üzere Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanları:

- Reklâm Panoları (5 tip),
- Aydınlatma Elemanları (9 tip),
- Çöp Kutuları (3 tip),
- Bariyerler(3 tip),
- Büfeler (3 tip),
- Otobüs Durakları (2 tip),
- Telefon Kulübeleri (1 tip) biçiminde sınıflanmıştır.

Bu elemanlardan; Reklâm Panoları-işlevsel kullanım, Aydınlatma Elemanları-yan kullanım, Çöp Kutuları-yan kullanım, Bariyerler-geçici kullanım, Büfeler-sürelili kullanım, Otobüs Durakları-sürelili kullanım, Telefon Kulübeleri-işlevsel kullanım elemanlarıdır. Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan ve kullanım alanları açısından üst başlıklar altında sınıflanan kentsel donatı elemanları kendi içlerinde aynı amaca hizmet eden farklı tiplere ayrılmaktadırlar. Bu tipler aşağıdaki tabloda yer aldığı üzere gruplanmıştır (Tablo 1). Araştırma sonucunda gruplanan bu farklı tiplerdeki kentsel donatı elemanlarının Atatürk Bulvarı'nda farklı bölgelerde yoğunlaştıkları tespit edilmiştir (Bkz.Ek-2).

3.2. Ankara Atatürk Bulvarı'nda Yer Alan Kentsel Donatı Elemanlarının Tasarım İlkeleri (Design Principles of Urban Furniture on Ankara Atatürk Boulevard)

Bu çalışmada Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan donatı elemanları tasarım ilkeleri açısından genel yaklaşımlar ışığında ve her bir elemanın özgünlüğü anlamında ayrı ayrı değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yapılan bu değerlendirme sonucunda elde edilen bulgular Bulvar üzerinde yer alan elemanların gerek tasarımları ve gerekse yer seçimleri açısından pek çok problem barındırdıklarını ortaya koymuştur.

Reklam Panoları:

Günümüzde reklâm tüketimin bir parçası olmuştur. Kent bütünü içinde yer alan reklâmlar, basılı-yazılı, çizili-boyalı olmak üzere türlü araç ve tekniklerle ve çoğunlukla aydınlatılmış olarak yapılmaktadır. Bu reklâmlar; posterler, reklâm panoları, reklâm kuleleri, elektronik reklâmlar, elektronik gösteriler, dükkân

Tablo 1. Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanları sınıflaması

Kentsel Donatı Elemanları	Kullanım Amacı	Kentsel Donatı Elemanları Tipleri
Reklam Panoları	İşlevsel Kullanım	-Silindirik reklam panosu -Dikdörtgen prizma reklam panosu -Yüksek dikdörtgen reklam panosu -Özel reklam panosu -Özel firma reklam panosu
Aydınlatma Elemanları	Yan Kullanım	-Sokak tipi aydınlatma elemanı (tekli) -Sokak tipi aydınlatma elemanı (çiftli) -Sokak tipi aydınlatma elemanı (çift taraflı) -Cadde tipi aydınlatma elemanı (tekli-köşeli) -Kavşak tipi aydınlatma elemanı (çoklu) -Kavşak tipi aydınlatma elemanı (tekli) -Cadde tipi aydınlatma elemanı (tekli-yuvarlak) -İki cephe arası bağlayıcı aydınlatma elemanı -Kavşak tipi aydınlatma elemanı (çiftli)
Çöp Kutuları	Yan Kullanım	-Büyük çöp tankı -Kapaklı çöp kutusu -Kapaksız çöp kutusu
Bariyerler	Geçici Kullanım	-Park etme engeli yaratan bariyer -Yayalar için karşıya geçme engeli yaratan bariyer -Yayalar için karşıya geçme engeli yaratan zincir bariyer
Büfeler	Sürelili Kullanım	-Özel büfe-küçük -Özel büfe-büyük -Belediye büfesi
Otobüs Durakları	Sürelili Kullanım	-Tek levha halinde durak -Oturaklı ve üstü kapalı durak
Telefon Kulübeleri	İşlevsel Kullanım	-Tek tip kapalı kulübe

vitrinleri, araç üstü reklâmlar, yapı üstü reklâmlar, direklerle asılan reklâmlar biçiminde sınıflandırılmaktadır [22].

Atatürk Bulvarı üzerinde amaçları aynı 5 tip (Şekil 1-5) reklâm panosu yer almaktadır. Yapılan araştırmada, yazılı, çizili ve boyalı reklâmlar için kullanılan bu panoların her birinin ayrı bir formda ve ayrı bir büyüklükte oldukları tespit edilmiştir. Cinnah Caddesi üzerinde yer alan özel iş yerlerine ait reklâm panoları dışında, panolar çoğunlukla yayaların dolaşımını zorlaştıran noktalarda bulunmaktadır.

Aydınlatma Elemanları:

Kent mekanları ve bu mekanlarda yer alan donatı elemanları gün boyunca doğal ışık ile algılanırken hava karardığında ancak aydınlatma elemanları aracılığı ile algılanır olmakta, kentin tüm özellik ve gereksinimlerine göre yapılacak aydınlatma gece kullanımına olanak sağlayacak düzenleri getirmektedir⁶. Yol, meydan, park, bahçe, gezi alanları, yaya yolları gibi yerlerin

⁶ Aydınlatma tekniğinde temel kurallardan birisi ışığın görülmesi gereken yüzey yada nesnelere aydınlatması fakat göze gelmemesidir. Çünkü bu tür ışıklandırmayacak şekilde yerleştirilmeleri algılama açısından önemlidir [19]. Şi çok daha fazla olan yüzey yada nesnelere gözde kamaşma yapmakta ve algılamayı güçleştirmektedir. Aydınlatma araçlarının aydınlattıkları çevrenin görüntülerini bo

aydınlatmasında kullanılan aydınlatma elemanlarının her birinin aydınlatma özellikleri kadar boyut, biçim, gereç, taşıma sistemleri, sayıları ile kent görüntüsü üzerinde gündüz ve gece etkileri de önemlidir. Bu tür bir etkide çevre ile uyum değerlendirilmesi gereken önemli bir konudur. Özellikle gündüz ışıklar yanmadığı süreler içinde aydınlatma elemanlarının nitelikleri bu açıdan büyük önem taşımaktadır [23].

Aydınlatma elemanlarının, yapıları, yeşil alanları, yolları ve otoparkları aydınlatmada kullanılacak elemanlar olarak enerji tasarruflu olmaları ve kolay

Şekil 1. Silindirik tip reklam panosu (Tip 1)
(Cylindrical ad. element Type 1)

Şekil 2. Dikdörtgen prizma şeklindeki reklam panosu (Tip 2) (Rectangular prism ad. element Type 2)

Şekil 3. Yüksek dikdörtgen tipli reklam panosu (Tip 3) (High rectangular ad. element Type 3)

Şekil 4. Özel reklam panosu (Tip 4) (Private ad. element Type 4)

Şekil 5. Özel firma reklam panosu (Tip 5) (Private firm ad. element Type 5)

Elemanların yerleştirilme aralıkları yollara, bisiklet yollarına ve yaya yollarına göre, ticaret ve konut bölgelerine göre ayrı ayrı belirlenmelidir [24]. Yapılan araştırmada Atatürk Bulvarı üzerinde Bulvar'ın aydınlatılması için kullanılan çeşitlenmiş 9 tip (Şekil 6-14) aydınlatma elemanı bulunduğu tespit edilmiştir. Çevre yapıların özgün anlamlarını ve kullanımlarını güçlendirici etkileri ihmal edilen elemanların bu denli çeşitlenmesi Bulvar'ın bir bütün olarak algılanmasını güçleştirmektedir. Öte yandan aralarında bir dil birliği olmayan ve birbirlerine referans vermeyen bu elemanların buldukları yere herhangi bir özellik kattıklarını söylemek mümkün değildir. Bulvar üzerinde aydınlatma elemanları salt işlevsel olarak ele alınmışlardır. Boyut, biçim, malzeme açısından farklı olan elemanların estetik yönden çekici bir görünüme sahip olmaları gereği ihmal edilmiştir.

Çöp Kutuları:

Çöp kutuları dış mekânlarda kirlenmeyi önlemek üzere kullanılan, değişik malzeme ve biçimlerde yapılmış donatı elemanlarıdır. Daha çok işlevsel amaçlar için kullanılan çöp kutuları, dış mekânlarda

Şekil 6. Sokak tipi aydınlatma elemanı (Tekli) (Tip 1) (Road lighting element single Type 1)

Şekil 7. Sokak tipi aydınlatma elemanı (Çiftli) (Tip 2) (Road lighting element double Type 2)

Şekil 8. Sokak tipi aydınlatma elemanı (çift taraflı)
(Tip 3) (Road lighting element two sided Type 3)

Şekil 9. Cadde tipi aydınlatma elemanı (tekli-köşeli)
(Tip 4) (Street lighting element single-edged Type 4)

Şekil 10. Kavşak tipi aydınlatma elemanı (çoklu)
(Tip 5) (Junction lighting element multiple Type 5)

Şekil 11. Kavşak tipi aydınlatma elemanı (tekli) (Tip 6)
(Junction lighting element single Type 6)

Şekil 12. Cadde tipi aydınlatma elemanı (tekli-yuvarlak)
(Tip 7) (Street lighting element single-rounded Type 7)

Şekil 13. İki cephe arası bağlayıcı aydınlatma elemanı
(Tip 8) (Lighting element related two facades Type 8)

Şekil 14. Kavşak tipi aydınlatma elemanı (çiftli) (Tip 9)
(Junction lighting element double Type 9)

bulunan diğer donatı elemanları ve yaya dolaşımı göz önüne alınarak konumlandırılmak zorundadır [1]. Çöp kutuları kentsel çevrenin bir elemanı olarak algılanabilmeli, tasarımlarında işlevsellik ve estetik görünüm ön planda olmalıdır. Çöp kutuları gereken yerlere gereken sayıda konulmalı [25], özellikle yol kesişmelerinde, köşelerde yer almamalarına dikkat edilmelidir [24]. Çöp kutularının gece de

kullanılabilecekleri düşünülmesi, boşaltılma sıklıkları, yer seçim kararlarını ve tasarımlarını etkileyen bir faktör olarak ele alınmalıdır. İyi bir çöp kutusu tasarımında kutu çöpi muhafaza etmekle kalmamalı, ayrıca iyi bir şekilde gizleyebilmelidir. Çöp kutularının dış çevre koşullarına dayanıklı ve yanmaz malzemeden olmaları önemlidir. Kalabalık yerlerdeki çöp kutuları yeterli genişlikte, su geçirmez yapıda, çöplerin uçmasını, hayvan ve kuşların yaklaşmasını ve zarar vermesini önleyici özelliklerde tasarlanmalıdır [5].

Yapılan araştırmada Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan çöp kutularının 3 tip (Şekil 15-17) olarak yere ve askı sistemine sabitlenmiş biçiminde farklılaştıkları, ancak, Bulvar'ın anlamı ile ilişkilenebilecek özgün bir tasarıma sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Çöp kutularının formları nedeniyle kullanım zorlukları vardır ve yaya geçiş noktaları esas alınmasına karşın buldukları yerler doğru değildir. Bir araya gelişleri açısından bir düzene sahip olmayan çöp kutuları, kentsel çevrenin bir elemanı olarak Bulvar üzerinde yer alan diğer donatı elemanları ile bir bütün oluşturulamamakta, aksine görsel ve çevresel kirliliğe neden olmaktadır.

Bariyerler:

Bariyerlerin temel işlevleri güvenlik sağlamak, istek dışı geçişleri önlemektir. Bariyerler: otopark bariyerleri, blok bariyerler, çarpma bariyerleri, sınırlandırıcılar olarak çeşitlenmektedirler. Bariyerler; aynı zamanda el ile kumanda edilenler ve elektronik kumanda sistemine sahip olanlar biçiminde de ayrılmaktadırlar. Bariyerlerin tasarımında işlevsel özelliklerinin ön planda olduğu görülmektedir. Dış iklim koşullarına dayanıklılık, sessiz ve hızlı çalışmak, elektrik kesintilerinde el ile çalışır olmak bariyerlerde tercih edilen özelliklerdir [26].

Bariyerler kentlerde genellikle taşıtlar için bir engel oluşturmak ve taşıtların geçişlerini denetlemek için kullanılmaktadır. Ancak, yapılan araştırmada Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan 3 tip (Şekil 18-20) bariyerden ikisinin insanların geçişlerini engellemek için kullanıldıkları tespit edilmiştir. Kentlilerin kent mekânı ile ilişkilerini kesen ve kullanımları açısından tartışmalı olan bu bariyerler tasarımları ve görsel nitelikleri açısından da olumsuz olarak değerlendirilmektedir.

Büfeler:

Kentlilerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak üzere ele alınan büfeler: meşrubat büfeleri, gazete büfeleri, ekmek büfeleri, otopark, jeton büfeleri, EGO bilet satış büfeleri olarak çeşitlenmektedir. Büfe tasarımında amaç, kent görünümüne uygun, simgesel karakterli, çağdaş, estetik çözümler bulmak ve kentsel dokuya güncel malzemeler ışığında katkıda bulunmaktır [27].

Şekil 15. Büyük çöp tankı (Tip 1) (Large garbage tank Type 1)

Şekil 16. Kapaklı çöp kutusu (Tip 2) (Garbage bin with cover Type 2)

Şekil 17. Kapaksız çöp kutusu (Tip 3) (Garbage bin without cover Type 3)

Büfeler arasında ortak bir dil oluşturabilmek ve ucuz ve hızlı bir üretime gidebilmek için ortak elemanlar kullanmak zorunludur. Ancak bu ortak elemanların oluşturacağı monotonluğa engel olabilecek bir kurguyu da hedeflemek gerekmektedir. Bir temel eleman ve türevleri ve bunlar arasındaki ilişkilerde tekdüzelğe düşmeme çabası bu kurgunun özü olmalı, bu kurguda renk ve malzeme kullanımının önemi göz ardı edilmemelidir. Büfelerin tasarımları kadar bir araya gelişleri ve kent mekânındaki konumları da oldukça önemlidir. Kentlilerin rahatça kullanabilmeleri için

Şekil 18. Park etme engeli yaratan bariyerler (Tip 1)
(The barriers prevent parking Type 1)

Şekil 19. Yayılar için karşıya geçme engeli yaratan bariyerler (Tip 2)
(The barriers prevent pedestrians for crossing Type 2)

Şekil 20. Yayılar için karşıya geçme engeli yaratan zincir bariyerler (Tip 3)
(The chain barriers prevent pedestrians for crossing Type 3)

farklı yönlerden yaklaşım olanağı sağlanması büfelerin yer seçim kararlarında etkilidir. Büfeler kent mekânında özelleşmiş bir yerde olmalı, bu özelleşme zemin düzenlemeleri ve malzeme farklılıklarıyla da güçlendirilmeli [28], büfeler kaldırım genişliği göz önüne alınarak uygun yerlere yerleştirilmelidir [24].

Şekil 21. Özel büfe (küçük) (Tip 1) (Private kiosk-small Type 1)

Şekil 22. Özel büfe (büyük) (Tip 2) (Private kiosk-large Type 2)

Şekil 23. Belediye büfesi (Tip 3) (Municipal kiosk Type 3)

Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan büfeler meşrubat, gazete, jeton ve EGO bilet satışı işlevli 3 tip (Şekil 21-23) olarak ayrılmıştır. Yapılan araştırmada büfelerin ortak bir tasarım diline sahip olmadıkları ve bu açıdan bir süreklilik göstermedikleri tespit edilmiştir. Özel bir tasarım ürünü olmayan büfeler arasında ortak eleman kullanımı dikkate alınmamıştır. Büfeler boyut, malzeme ve renk açısından farklıdır. Birbirlerine referans vermeyen büfelerin buldukları yerler zemin ya da malzeme açısından özelleşmemiştir. Öte yandan, yayaların yoğun kullandıkları bölgelerde yer alan

büfeler, yaya dolaşımını engellemekte ve kullanım zorluğuna neden olmaktadır.

Otobüs Durakları:

İnsanların ulaşım amacı ile kullandıkları toplu taşıma araçlarından olan otobüslerin, araç trafiğinden ayrı, rahat biçimde durmaları için yapılmış duraklama noktalarında yer alan elemanlar otobüs duraklarıdır. Otobüs durakları insanları güneşten, rüzgardan, soğuktan, yağmurdan ve yoğun trafiğin akışından koruyan, otobüslerin indirme, bindirme, aktarma yaptıkları ve ayrıca bilet satışı ile beklemeye hizmet eden donatılar olarak tanımlanmaktadır. Durakların tasarımlarında yapım kolaylığı, sahip oldukları estetik değerler, çevre ile uyumları, amaca uygunlukları ve insanları koruma özellikleri ön plandadır [1].

Otobüs duraklarının kapalı olması, duraklarda rüzgâr yönüne göre giriş çıkış yapılabilecek açıklıklar bırakılması zorunludur. Duraklar, tek ya da gruplar halinde, tek veya çok taşıyıcı ayaklı, mantar veya köşeli çokgen formda olabilen bir taşıyıcı ayak ve bir örtü sistemidir. Durak tasarımında özellikle gece kullanımı önemsenmelidir. Yolcuların güvenliğinin sağlanması ve otobüs durağı olabilecek yerlerin saptanması tasarımda önemli girdilerdir [25].

Otobüs durakları kentsel ulaşımında en önemli toplu taşıma araçlarından olan otobüsler için kurgulanmış kentsel donatı elemanları oldukları için öncelikle kullanıcılar açısından algılanabilir olmaları gerekmektedir. Yapılan araştırmada Atatürk Bulvarı'nda yer alan durakların salt bilgi amaçlı oldukları ve özgün bir ürün olma özelliği göstermedikleri için algılanamadıkları tespit edilmiştir. Üstü açık metal ayaklı ve oturma elemanlı üstü kapalı 2 tip (Şekil 24, 25) olarak ele alınmış olan duraklar, Bulvar üzerinde çoğunlukla bir grup olarak konumlanmışlardır. Özellikle tek levha halindeki durakların gece kullanımları düşünülmemiş, Bulvar üzerinde yer alan diğer donatı elemanları ile durakların malzeme ve form ilişkileri göz ardı edilmiştir. Durakların yerleri ise kent içi ulaşım politikasındaki genel yaklaşımlara bağlı olarak ikincil önemde ele alınmıştır.

Telefon Kulübeleri:

Telefon kulübeleri kent halkının iletişim gereksinimlerini gidermek için en yoğun kullandıkları donatı elemanlarıdır. Bu nedenle kolay ulaşılabilir noktalarda yer almaları, ve diğer donatı elemanları ile uyum içinde olmaları önemlidir [1]. Telefon kulübelerinin tasarımlarında malzeme seçimi büyük önem taşımaktadır. Metal, akrilik, plastik ve cam malzemelerden inşa edilen kulübelerin içinde gürültüyü emen ve akustik yalıtımı sağlayan malzemelerin kullanımı, gürültü kirliliği açısından büyük önem kazanmaktadır. Telefon kulübelerinin

Şekil 24. Otobüs durağı (tek levha halinde) (Tip 1)
(Bus stop single Type 1)

Şekil 25. Otobüs durağı (oturaklı, üstü kapalı) (Tip 2)
(Bus stop with seat and cover Type 2)

Şekil 26. Telefon kulübeleri (Telephone boxes)

tasarımında kullanıcıların rahatını ve konforunu sağlayacak çözümlere gidilmesi son dönemlerde ön plana çıkmıştır. İçinde oturma birimleri olan kulübelerin tasarlanması en önemli yeniliktir. İnsan ölçülerinin esas alındığı ve içinde telefon rehberi olan telefon kulübeleri giderek kabul görmektedir [29].

Yapılan araştırmada Atatürk Bulvarı üzerinde tek tip (Şekil 26) olarak yer alan telefon kulübelerinin salt

işlevsel açıdan ele alındıkları tespit edilmiştir. Kulübeler kullanıcılara kullanım rahatlığı sağlayan özelliklerden yoksundurlar. Ses yalıtımları düşünülmemiştir ve temizliği zor bir malzemeden yapılmışlardır. Diğer donatı elemanlarından malzeme ve renk olarak ayrışan ve bir bütünlük oluşturmayan telefon kulübeleri, yaya dolaşımını zorlaştıran noktalarda yer almaktadırlar.

3.3. Ankara Atatürk Bulvarı'nda Yer Alan Kentsel Donatı Elemanları ve Kent Kimliği İlişkisi (The Relationship of Urban Furniture With Urban Identity on Ankara Atatürk Boulevard)

Kentsel donatı elemanlarının kent kimliğinin oluşmasının önemli bir aracı olduğu kabulü ile gerçekleştirilen bu çalışmada, konu ile ilgili pek çok problem alanı tespit edilmiştir. Kentsel donatı elemanlarının teknik ve görsel açıdan bir süreklilik göstermeleri kent kimliğinin bir parçası olmalarının ön koşuludur. Oysa, yapılan çalışmada Atatürk Bulvarı'nda yer alan donatı elemanlarının bu anlamda bir sürekliliğe sahip olmadıkları, tam aksine ölçek, form, malzeme, renk açılarından farklılıklar gösterdikleri saptanmıştır. Bulvar üzerinde her bir donatı elemanı bağımsız ele alınmış, ayrıca her bir eleman için aynı amaca hizmet eden pek çok farklı tip kullanılmıştır. Kullanılan farklı tiplerdeki kentsel donatı elemanları arasında ortak bir dil oluşturacak ortak eleman kullanımını düşünülmemiştir. Yer aldıkları kentsel mekân ve doğa ile uyumlu olmayan donatı elemanları birbirlerine referans vermeyen tekil ele alışlarla tasarlanmışlardır. Her yeni gereksinim farklı ve bağımsız biçimlenmiş bir eleman ile karşılanmış, elemanların birbirleri ve yapı çevre ile ilişkileri ihmal edilmiştir. Bulvar üzerinde yer alan donatı elemanları birer anlam aktarma nesnesi olmaktan öte Ankara'nın tarihsel, kültürel, sosyal ve ekonomik yapısına göndermeler yapan sembolik özelliklerden de yoksundurlar. Kullanıcılar ile semboller aracılığı ile bağ kurmaları beklenen kentsel donatı elemanlarının kenti ve kent mekânını tanımlayan herhangi bir nitelikleri yoktur.

Özel bir tasarım ürünü olmayan ve Bulvar üzerinde bir süreklilik göstermeyen kentsel donatı elemanlarının buldukları yerler de her hangi bir kurala bağlı değildir ve bir düzen içermemektedir. Bu nedenle Bulvar üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının görsel bir karmaşaya ve aynı zamanda kullanım zorluğuna neden olduklarını bir kez daha ifade etmek gerekmektedir.

4. SONUÇ (CONCLUSION)

Kullanıcılar ve kent açısından farklı bir anlama ve öneme sahip olan kentsel donatı elemanlarının her biri birer iletişim ve kullanım nesnesi olarak ele alınmaktadırlar. Bu elemanlar aynı zamanda bilgi iletim aracı olma özelliklerine, endüstriyel ürün olma niteliklerine ve ergonomik ölçülere sahiptirler. Donatı

elemanları insan-araç-çevre sisteminin bir parçası olarak birer kültür ögesi olarak da kabul edilmektedirler. Öte yandan her bir donatı elemanı yapı çevrenin bir parçası olarak bulunduğu yeri tanımlayan bir özelliğe, kullanıcılar için görsel bir obje niteliğine ve kent için sembolik bir anlama sahiptir. Kentsel donatı elemanlarının işlevsel benzerlikleri nedeniyle ortak bir dil özelliği taşımaları beklenir bir durumdur. Bu ortak dil nedeniyle donatı elemanları kent içindeki sürekliliğin ve bütünlüğün birer aracı ve kenti yaşanabilir ve algılanabilir kılan birer kimlik ögesi olarak değerlendirilmektedirler.

Bu saptamalar kentsel donatı elemanlarının tasarım ve yer seçim kararlarının özel bir çalışma alanı olması gereğini ortaya koymaktadır.

Ankara Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarını sınıflandırmayı, değerlendirmeyi ve kent kimliği ile ilişkisini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular, yukarıda yer alan saptamalar doğrultusunda bir çok problemi işaret etmektedir. Öncelikli problem Bulvar'da bulunan donatı elemanlarının büyük bir görsel kirlilik yaratmalarıdır. Bu durumun en önemli nedeni elemanların salt birer kullanım nesnesi olarak değerlendirilmeleri olarak belirlenmiştir. Çalışmada görsel açıdan önemleri ve görsel obje nitelikleri çoğunlukla göz ardı edilen ve birbirlerine referans vermeyen donatı elemanlarının Bulvar üzerinde aynı işleve hizmet eden birçok farklı tipte uygulandıkları saptanmıştır. Her bir elemanın farklı bir kurumun sorumluluk alanında olması nedeniyle mevcut durumun göz önüne alınmadığı bir süreçte, her kurumun ihtiyacı uyarınca üretilen kentsel donatı elemanlarının bir bütün oluşturmadıkları, süreklilik göstermedikleri ve birbirleri ve yapı çevre ile bir bağ kuramadıkları görülmüştür. Atatürk Bulvarı'nın kent için önemini vurgulayan özelliklerden yoksun olan donatı elemanları, ölçek, malzeme, form ve renk seçimleri açısından bağımsız ele alınmış, buldukları yer ve çevre açısından sembolik değerleri ihmal edilmiştir. Bu bulgular ışığında, özel bir tasarım ürünü olmayan, ortak bir dil oluşturmayan, birbirleri ve yapı çevre ile doğru ilişkiler kurmayan, kent içinde bir süreklilik göstermeyen kentsel donatı elemanlarının gerek Atatürk Bulvarı'nın özgün kimliği, gerekse Ankara'nın çağdaş kimliği açısından bir referans oluşturmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bu kapsamda Ankara Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının Bulvar'ın kent için anlamını olumsuz etkilediklerini, kent kimliği açısından bir önem taşımadıklarını ve Ankara'nın kimliğini güçlendirmek adına herhangi bir özelliğe sahip olmadıklarını önemle bir kez daha vurgulamak gerekmektedir.

Ankara Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının özel birer tasarım ürünü olarak

düşünülmesi ve yer seçim kararları verilirken farklı bir yaklaşımın benimsenmesi gereği ortadadır. Ankara'nın en önemli ulaşım kanalı olarak kurgulanmış ve bir Cumhuriyet dönemi müzesi görünümünde olan Bulvar'ın bir bütün olarak ele alınması kentlilerin yaşamını kolaylaştıracak, kenti daha algılanabilir ve yaşanabilir kılacaktır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Şişman, E., E. ve Yetim, L., "Tekirdağ Kentinde Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi", **Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi**, 5(1), 43-51, 2004.
2. Konuk, G., "Kent Kimliği ve Kentsel Kod Sistemi", **2.Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 127-133, 1992.
3. Susmuş, Y., **Kentsel Mekanda Estetik Değerler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 1999.
4. Celbiş, Ü., "Ürün Kullanıcı İlişkileri Bağlamında Kent Mobilyaları ve İşlevleri", **1.Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 175-178, 2001.
5. Yücel, G.,F., "Kamusal Açık Mekanlarda Donatı Elemanlarının Kullanımı", **Ege Mimarlık**, S.4, 26-29, 2006.
6. Kesim, G.A. ve Eroğlu, E., "Türkiye'de Kent Mobilyalarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Bazı Sorunları", **1.Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 137-144, 2001.
7. Siu, K. W. M., "Pleasurable Products: Public Space Furniture With Userfitness", **Journal of Engineering Design**, 16(6): 545-555, 2005.
8. Çetiner, A. ve Köksüz, B., "Şehir Dekorasyonu ve Şehir Mobilyaları", **Yeni İmar Mevzuatı Planlama ve Uygulama Semineri**, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 4, 1986.
9. Asatekin, M. "Kent Donatım Öğeleri ve Bütünsel Yaklaşım Gereği", **Mimarlık**, S.1, 18-19, 1981.
10. Şatır, S. ve Korkmaz, E., "Urban Open Spaces With Examples and The Classification of Urban Furniture", **İTÜ AIZ Journal**, 2(1/2): 130-141, 2005.
11. Segedy, J. ve Daniles, T., "Small town Design, Getting It Right", **Planning**, APA Journal, 36-39, June 2007.
12. Bayazıt, N., "Çağdaş Bir yaşam İçin Kent Mobilyaları", **1.Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 17-22, 2001.
13. Şatır, S., "Ürün Tasarımı Bakış Açısı ile Kent Mobilyaları Sınıflandırılması", **1.Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 183-187, 2001.
14. Öztürk, K., "Kent Mobilyaları Tasarımında Bilgi-İletişim Estetiği", **Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 69-73, 1991.
15. Taylor, N., "The Elements of Townscape and the Art of Urban Design", **Journal of Urban Design**, 4(2): 195-209, 1999.
16. Pakdil, A.,Fatih, M. ve Manisa, K., "Uygar Kentli İhtiyaçları ve Kent Mobilyaları", **1.Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul, 153-161, 2001.
17. Bayrakçı, O., "Kent Mobilyaları Tasarımında Kimlik Sorunu ve Kent Kimliği İçindeki Yeri", **Kamu Mekanları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 75-79, 1991.
18. Güneş, S., "Kent Mobilyası Tasarımında Disiplinlerarası Etkileşim", **Planlama**, S. 3, 92-95, 2005.
19. Çubuk, M., "Temel Donatılar ve Kentsel Kamusal Mekanların Tasarım ve Düzenlenmesinde Norm Ve Standartlar", **7. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul, 1-9,1996.
20. Sahil, S., **Cumhuriyet Sonrası Türk Toplumsal Yapı Değişimlerinin Ankara Atatürk Bulvarı Mekansal Yapısında Örneklenmesi**, Doktora Tezi, G.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, 1986.
21. Tanırkulu, D., "Ankara'da Eğlence Yaşamı 1928-1938", **Mimarlık**, S.2-3, 22-27, 1985.
22. [22] Şerefhanoglu, M. ve Yenen, Z., "Kent Kimliği-Reklam Öğeleri, İstanbul Örneği", **Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul,139-143,1992.
23. Şerefhanoglu, M., "Kentsel Tasarımda Aydınlatmanın Rolü", **Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu**, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul,131-140,1991.
24. Schellinger, D. ve Priest, S., "Getting Streetscape Design Right", **Planning**, APA Journal, 45-49, June 2006.
25. Uzun, G., **Peyzaj Konstrüksiyonu**, Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Genel Yayın No:137, Adana, 1997.
26. Bariyerler web sitesi, <http://www.avon-barrier.com.tr/highsecurity.html-6k>, 10/02/2006.
27. Arkan, M., "Büfe Tipleri Tasarım Yarışması", **Arkitekt**, S.2,78-79,1991
28. Erkmek, K. Ve Bakırküre, G., "Ankara'nın Kimliğine Katkı: Şehir Mobilyaları", **Arredamento Dekorasyon**, S.28,188-190,1991.
29. Husain, M., **An Urban Environments System**, Yüksek Lisans Tezi, ODTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, 1972.

Ek.1. Ankara Atatürk Bulvarı'nın Kent İçindeki Konumu

Ek.2. Ankara Atatürk Bulvarı Üzerinde Kentsel Donatı Elemanlarının Konumları

Gösterim

